

(గతసంచిక తరువాయి)

10

“ఎదురుగా వున్న పచ్చదనాన్ని చూస్తాను. దానిలో ప్రస్తుతుల య్యే ప్రాణశక్తి, చల్లదనం, నవోన్మేషణ- అన్నీ నా మనసులోకి యికిపోతవి. అవీ నేనూ ఒకటివుతాం. మనస్సు నిశ్చలమైపోతుంది,

“నిశ్చలంగా, నిశ్శబ్దంగా, అనంతంగా పరుచుకుపోయిన యహ తర సౌందర్యం ! ...

“అప్పుడు ఎదురుగా వున్నదానికి పేరుండదు ! నేను ఎంత సయత్నించినా పేరు గుర్తుకురాదు ! ... ఆ ప్రయత్నం విరమించుంటాను. మనసులోని శూన్యం నుంచి గభాల్ప ‘పైరు’ అన్న మాట స్తుంది. ఎంతో సంతోషం కలుగుతుంది - ఆ రూపానికి, యీ నామం వున్నందుకు - అది నా స్ఫురణలోనికి వచ్చినందుకు -

“ఎదురుగా కనిపిస్తున్న దృశ్యానికి యీ పదాన్ని అన్వయించా ని ప్రయత్నిస్తాను. ‘పై’, ‘రు’ - ఈ రెండక్షరాలకీ ఆ ఎదురుగా వున్న జీవశక్తికి ఏమీ సంబంధం కన్పించదు ! అంతా అయోమయంగా నిస్తుంది

రెడ్డెమ్మ గుండడు

శ్రీక.వసుంధరదేవి

“ఇంతకుముందు మీరు వస్తుంటే చూస్తూ నిలుచున్నాను. ...”మీ పేరు మరచిపోయాను ... పూర్తిగా ! ...

“నామమూ, రూపమూ, అర్థమూ - అన్నిటికీ అతీతంగా వున్న ఆ క్షణాన మీ పేరుతో నిమిత్తం లేదు ... మీరూ, నేనూ వేరు కాదు ! ...

“మీ పేరు శివరావని నాకు గుర్తొచ్చాకా ‘శి’ ‘వ’ ‘రా’ ‘వు’ అన్న నాలుగక్షరాలకీ ఎదురుగా కన్పించిన మీకూ ఏమీ ప్రత్యేక సంబంధం కన్పించ లేదు. ఆ నాలుగక్షరాలకూడా ఒకదానో మరొకదానికి ఏమీ సంబంధం లేదు ! అంతా వింతగా, క్రొత్తగా, అసందర్భంగా అనిపించింది

“అప్పుడప్పుడు యిలా జరుగుతుంది. ఎందుకు జరుగుతుంది, ఎలా జరుగుతుంది నాకు తెలీదు ! ...

సాలోచనగా చూస్తూ, మెల్లగా తనకుతాను చెప్పకుంటున్నట్టే అన్నది రెడ్డెమ్మ.

శివరావు తదేకంగా రెడ్డెమ్మను చూస్తున్నాడు. ఒక్కోసారి ఆ అమ్మాయి మాటలూ, చేతలూ రూపూ విచిత్రంగా అతణ్ణి చకితుణ్ణి చేస్తున్నాయి ...

ఆ బంగారు తీగను, అతిలోక సౌందర్యమూర్తిని, చైతన్య స్వరూపాన్ని చూస్తూ నిట్టూర్చి ప్రకృతంలోకి వచ్చాడు శివరావు.

“బహుశా అది కుడివైపు మెడడులో ‘అర్థం’ చేసుకునే పద్ధతి కావచ్చు... అది విశ్లేషణనీ, హేతుబద్ధతనీ ఎరగదు!” అన్నాడు.

రెడ్డెమ్మ నవ్వేసింది. “ఒకే మనిషి తాను చూస్తున్న విషయాన్ని అర్థం చేసుకునే పద్ధతులు రెండా? ... బాగుంది!.... మీరేదో విషయం గురించి పరిశోధిస్తున్నారని ఒకసారి చెప్పారు, దానిగురించి చెప్పండి!” అన్నది.

“అదా నీకెలావెపై అర్థమౌతుంది?” అంటూ ఆగాడు. “మనిషి ఆటవికదశ నుంచి వర్తమానపు నాగరికతలోకి పురోగమిస్తుంటే అతని మేవలో వస్తున్న పరిణామాలు యితవరకు శాస్త్రీయ పుటంచనాల్లోకి రాకపోయినా, ఒకటి మాత్రం నిజం ... జంతువుల్లో లాగా అది పరిసరాల్లో ఏక రూపం రావటంలేదు. పరిసరాల్నుంచి విడివడి, వాటిని గమనించి, గుర్తించి, జేరిజువేసి; అర్థం చేసుకోవటం ద్వారా వాటిపై ఆధిపత్యం సంపాదిస్తున్నది. వాటిని చెప్పనేతల్లో పెట్టుకో గలుగుతున్నది కాని సాధించవలసినది యింకా చాలా వున్నది! బాహ్య ప్రకృతిని జయించటం ఒక ఎత్తు; తన ఆంతరిక అనుభూతుల మీద తాను పొందుతున్న అనుభవాలమీద ఆధిపత్యం రావాలి.

అంతేకాదు మనిషిలో వికసిస్తున్న యీ చైతన్యం మానవ జాతికేకాదు, సర్వప్రాణ శక్తులకూ లక్ష్యం! అనంతకాలంలో జరుగుతూ వస్తున్న ప్రాణశక్తి వికాసానికి యిది పరాకాష్ఠ అని నా నమ్మకం! దాన్ని నిత్యంచేసుకోవడమే మానవుడు ప్రకృతిపై సాధించే అంతిమవిజయం! ... ఇది కాలాన్ని జయించడానికి మార్గంకూడా అవుతుంది! అన్నాడు.

అతని మనస్సు యింతకుముందున్న విచిత్రస్థితి నుంచి బయటపడి మామూలు స్థాయికి వచ్చింది.

రెడ్డెమ్మ నవ్వుతూ “దీన్ని ఎడమమెడడు పెత్తినంచేసే పద్ధతి అంటారా?... తన అనుభవాలను జ్ఞాపకం తెచ్చుకునే శక్తి మెడడుకు ఏర్పడింది, చాలదా? అన్నది.”

“జ్ఞాపకశక్తి ఇచ్చానువర్తి కాలేదుగదా! ... అంతేకాదు, పునశ్చరణకు అనుభూతి స్థాయిరాదు!... సంపూర్ణమైన ఆధిపత్యం కావాలి. కోరిన అనుభవాన్ని కోరినప్పుడు తేలిగ్గా పునఃసృష్టిచేసుకుని అనుభూతినిపొందే మహత్తరావకాశం కావాలి!... ఇది యాంత్రిక యుగం. వదిలేపోవడం ప్రారంభంలో న్యూటన్ భౌతికశాస్త్ర పరిధిలోనూ, డెకార్ట్ తత్వశాస్త్ర పరిధిలోనూ గణితశాస్త్ర సహాయంతో యీ విశ్వాన్ని ఒక బృహద్ద్యోత్రంగా నిరూపించారు. తర్వాతి యీ

మూడువందలేళ్లలోనూ శాస్త్రీయవిజ్ఞానం ఈ మహాయంత్రానికి మనుత్రాల్ని కనిపెట్టి, అది మానవుడికి దాస్యం చేసేట్లు చెయ్యగలిగి... అలాగే అనుభూతి ప్రక్రియకూడా శాస్త్రబద్ధమైనప్పుడు ఇచ్చా, వరిఅవుతుంది. అప్పుడే మానవుడు పరిపూర్ణుడౌతాడు అదిజరగాలి అన్నాడు శివరావు.

రెడ్డెమ్మ కోవెలలో ఎవరూలేరు. చుట్టు ప్రక్కలకూడా సంచారంలేదు. ఇద్దరూ మాట్లాడుతూ మెట్లెక్కి లోపలికెళ్ళారు.

అకస్మాత్తుగా అన్నది రెడ్డెమ్మ “ఈ రెడ్డెమ్మ దగ్గరకు ఎందో వచ్చి కోర్కెలు చెప్పకుంటున్నారు; వారి నిజాయితీ కొద్దీ ఫలజ పొందుతున్నారు. నీవూ ఒక వరం కోరుకుని చూడు! ... నీ ఆత్యంత ప్రయమైనది, ఒక్కటే!”

ఆమె ముఖంలోని గాంభీర్యమూ, స్వరంలోని తీవ్రతా చూచి శివరావుకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఇంతలోనే ఎంతమార్పు!

“ఈ నాప్రయత్నం ఫలింఛాలి... అదే నా ఒక్క కోరిక!” అన్నాడు శివరావు అసంకల్పితంగానే.

నీ ప్రయత్నం ఫలించినపుడు ఫలితం నీవు కోరుకున్నట్లు ఉండక పోవచ్చు! అన్నది రెడ్డెమ్మ నిశ్చలంగానిల్చుని. ఆమెకళ్ళు అలోకికమైన తేజస్సుతో మెరుస్తున్నవి.

“అయినా సరే! నాప్రయత్నం ఫలింఛాలి!” అన్నాడు శివరావు పట్టుదలగా.

“మంచిది!” విసవిసా బయటికి నడివివెళ్ళి కోనేటి గట్టున కూర్చుంది రెడ్డెమ్మ.

ఇదంతా కేవలం తమాషాగానే అనుకోలేకపోయాడు శివరావు దీనిని ఎలా అర్థంచేసుకోవాలో నిర్ణయించుకోలేకపోతున్నాడు. రెడ్డెమ్మ ముఖంలో ఆక్షణంలో కన్పించిన గాంభీర్యమూ, నిశ్చలతా అతన్ని కలవరపెట్టింది. ఆమె కోవెలలోనుంచీ బయటకు వెళ్లడంచూచి తేలిగ్గా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

కోనేటిగట్టున మోకాళ్లమీద తలనించుకొని చేతుల్లో ముఖం కప్పకొని విషాదమూర్తిలా కూర్చునుంది రెడ్డెమ్మ.

ఆ విషాదానికి మూలం అర్థం కాకపోయినా శివరావుకు ఆ పిల్లమీద జాలి కలిగింది, ‘ఉత్త ఆమాయకురాలు!’ అనుకున్నాడు. తానూ కోనేటిగట్టుకు వెళ్లి ఆమెప్రక్కనే కూర్చున్నాడు.

“ఎందుకాదిగులు?” అన్నాడు అనునయంగా.

రెడ్డెమ్మ ముఖం పైకెత్తింది. శివరావు అనుమానించినట్లు ఆమె ఏడవటంలేదు. దిగులుగా, దేన్నో అర్థంచేసుకో ప్రయత్నిస్తున్నట్లుగా

న్నది : “మీరు కోరుకుంటున్నది పౌండ్రక వాసుదేవ స్థితి! ... ప్రతి నిమిషం ఒక పౌండ్రక వాసుదేవుడై శంఖ, చక్ర, గదాదులు తయారు పుకూర్చోవాలని! మేథ పెరిగినకొద్దీ సర్వాధిపత్యంకోసం ప్రయత్నించి. ఈ ప్రయత్నం ఆత్మరక్షణమేరకు మంచిదే. కాని అది మితిమీరి పుడు దేన్ని తృప్తిపరచాలని ప్రయత్నిస్తున్నదో దానికీ, అధికార హానికీ బానిస అవుతుంది! తనచుట్టూ కోటకట్టుకుని జీవంతో బంధం పోగొట్టుకుంటుంది. తననుతాను నాశనం చేసుకుంటుంది!

... అనలిదంతా ఎందుకు? ఈ ప్రపంచంలో బ్రతికే మనిషికి నో విధాలైన పరిమితులున్నవి. వాటిని చూడగలగటమే స్వేచ్ఛ. అలా చూడనిరాకరించేవాడు తననీ, తన స్వేచ్ఛనీకూడా నిరాకరించుకొని యిద్దరూ తాడు.... చెట్టు ఎంత గొప్పదిగా కనిపించినా దానికొకవల్సిన వశక్తి దాని ప్రవేశ్యకీ, భూమికి వుండే సంబంధంనుంచీనే వస్తుంది!... వితం కాలగమనంతో పాటు ప్రపంచం ఏకముఖ ప్రవాహం. అదే వాసుదేవుడు! వాసుదేవుడెప్పుడూ ఒక్కడే!”

ఆమె స్వరంలోని ఆవేదనకు శివరావు కలవరపడ్డాడు.

“నా ఉద్దేశ్యంలో మానవ ప్రయత్నమే దేవుడు! అదే మనిషిని ముందుకు నడిపిస్తుంది! అదే జీవశక్తి!... నీవు ఎందుకీంత బాధ పడుతున్నావో నాకు అర్థం కావటంలేదు, రెడ్డమ్మా! ఇప్పుడేం జరిగిందని? ఏదో జరిగిపోతున్నట్లు ఈ అశాంతి ఎందుకు?... మేథను గురించి నీవు చెబుతున్నావో క్రొత్త ప్రపంచం! అదొక గొప్ప విషాదగాధ అనుకో నట్లుండదు! మనిషి ఎటువంటి పరిస్థితిలో వున్నా నీవు చెబుతున్న ఆ బానిసత్వంలోనుంచి మేల్కొని, నీవు చెబుతున్న ఆ సంబంధాన్ని ఏక్షణా నైనా పునరుద్ధరించుకో గలడని మార్టిన్ బూబర్ అన్న ప్రసిద్ధ తత్వవేత్త నిర్ణయం ద్వారా చెప్పాడు. కాబట్టి దిగులు పడకు!” అన్నాడు నవ్వుతూ.

రెడ్డమ్మా ముఖంలో విషాదపు నీడలు చిక్కనయ్యాయి. “అవును! ఏక్షణా నైనా పునరుద్ధరించుకోగలడు విశ్వాసం వుంటే! తరుణం వస్తే!... నేను చదువుకున్నదాన్ని కాదు. మార్టిన్ బూబర్ ఎవరో, అతనేం చెప్పాడో నాకు తెలియదు!” అన్నది.

“అవును, నీకేమీ తెలియదు! తెలియకుండానే చాలా మాటలు చెప్పావు!... నీది కేవలం వాక్యాత్యయమో, బుద్ధిబలమో నేను తనుకోర్కలేకుండా వున్నాను... అంతేకాదు! ఈ చోట నీమాటలు, నీ ప్రవర్తన విలక్షణంగా వుంటున్నాయి. బయట కనిపించేవి మామూలు కొంటెపిల్లవనుకోవచ్చును. కాని యిక్కడ మాత్రం గొప్ప వేదాంతివి!” అన్నాడు శివరావు.

“అదంతా మీ భ్రమ!” అన్నది. రెడ్డమ్మా నవ్వేస్తూ ఇప్పుడు ఆమె ముఖంలో విషాదంలేదు.

శివరావు మనస్సు తేటపడ్డది. తేలిగ్గా నిట్టూర్చాడు. రెడ్డమ్మా మాటలూ, ప్రవర్తనా కొందరు అడవిల్లలు చేసే విపరీతపు చేష్టలుగా కూడా తోచసాగింది.

“అడవిల్లలు గురించి, వారి బుద్ధి గురించి ప్రసిద్ధ తత్వవేత్తలు క్రీస్తు పూర్వపు అరిస్టోటిల్, పద్దెనిమిదో శతాబ్దపు షోపెన్ హోవర్ వా చెప్పిన విషయాలు జ్ఞాపకం వస్తున్నవి నిన్ను చూస్తుంటే! నీకు నా సలహా ఏమిటంటే ఎక్కువగా ఆలోచించి వున్నా కార్త బుర్రను పాడు చేసుకోకు!... షోపెన్ హోవర్ యిప్పుడిక్కడంటే నీ గురించి ఏమని వుండేవాడో తెలుసా?... నన్ను అకర్షించడానికే నీ బుద్ధిలేమినంతా వాక్యాత్యయంగా ప్రదర్శిస్తున్నావనే ఖచ్చితంగా చెప్పేవాడు!” అన్నాడు శివరావు.

అతని మాటలకు హాయిగా నవ్వేసింది రెడ్డమ్మా. “అతను ఇక్కడండి అలా అని వుంటే... అతని మాటలు కాదనీ అనలేను; ఒప్పుకోనూలేను!” అన్నది.

శివరావు రెడ్డమ్మా కుడిచేతిని తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. అతని మనస్సులో ఆనురాగం నిండిపోయింది.

స్త్రీపురుష సంబంధాల్లో సామాన్యంగా కనవచ్చే వాంఛా ఆవేశమా అతన్ని ఈడ్చుకుపోవడంలేదు. మనస్సు ప్రశాంతతను పొందింది. ప్రవృత్తికీ, హేతువుకీ. అతీతమైన యీ బంధం - దీని స్వరూపమేమిటి? అనుకున్నాడు అలవోకగా, సమాచానంకోసం ప్రయత్నించకుండా...

అతని మనస్సు ఆశోచనల కతీతమైన ప్రశాంతస్థితిలో శూన్యంగా వున్నది... తన చేతిలో యిమిడి వున్న ఆమె చేతిని అటూ అటూ త్రిప్పుతూ వుండిపోయాడు...

... బంగారు రంగులో నిగనిగలాడుతూ గొప్పశిల్పి బహు సుందరంగా మలిచినట్లున్న ఆ చేయి క్రొత్తగా కన్పించింది. రెడ్డమ్మాతో సంబంధం లేకుండా కన్పించింది.. విశిష్టమైన రూపురేఖల్లో - ఆ చెయ్యి కాదు, అది! - ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిత్వంలో వెలుగుతూ కన్పించింది... అతని మనస్సు పరిసరాల్నుంచి విడివడిపోయింది. ప్రపంచ స్పృహ జారిపోయింది... ‘అసి’ స్నిగ్ధతా, సౌందర్యమూ, పవిత్రతా మూర్తీభవించిన చైతన్యరేఖ!... అనంతమైన జీవశక్తితో తొణికిసలాడుతూ, అతని మనస్సుతో ఏకరూపమై, అర్థానికి అతీతమైన స్థాయికి లాక్కెళ్లగా...

అక్కడ కన్పించింది—

మహాత్తరానందరూపం...

సర్వసృష్టికి ఆధారభూతమైన ప్రేమ...

అతని శరీరం జలదరించింది.

విభ్రాంతుడై, తల విదిలించుకుని వర్తమానంలోకి వచ్చాడు.

‘ఏమిటి ఇంద్రజాలం?’ అనుకున్నాడు. మనస్సులో కలకలం రేగింది. తన చేతిలో వున్న రెడ్డెమ్మ చేతిని నిప్పు కిణికను ఒదిలేసి నట్టు గబుక్కున ఒదిలేశాడు.

రెడ్డెమ్మ లేచి నిల్చింది. చీకట్లు ముంచుకొస్తున్నాయి.

“మీరు రేపు వెళ్లిపోతున్నారు కదా!... రేపు వుదయం అదిగో, ఆ కనిస్తున్న చెట్టు దగ్గరకు రండి.... నేనూ వస్తాను.. మిమ్మల్ని ఒక విషయం గురించి అడగాల్సింది మిగిలిపోయింది!...” అనేసి, వెనక్కి తిరిగిచూడకుండా చరచరా వెళ్లిపోయింది.

శివరావు చాలాసేపటివరకు అలానే కూర్చుండిపోయాడు. జరుగుతున్నది నిజమా? లేక తన భ్రమ మాత్రమేనా? ఎటు తేల్చుకోలేకపోతున్నాడు.

అతని మనస్సునిండా అసంతృప్తి. అస్పష్టభావ సంచలనం... ఈ రెడ్డెమ్మగుండు, దాని పరిసరాలు, అందులోని వృక్షాలు, షారి చేష్టలు - అన్నీ కలిసికట్టుగా తనను కబళించడానికి సిద్ధంగా వున్న వన్న భావన అతనిలో కలిగింది. తెలీని భయం ఆవరించింది.

ఈ రెడ్డెమ్మ ఒక పురాతన శక్తి. ఈ ప్రదేశం ఆమె స్థావరం. చిన్నూ ఆశక్తిని ప్రశ్నిస్తున్న ఒక భావ విప్లవ వీచిక ఆయితే నారా యణస్వామి ఈ శక్తి సాగరంలో తన అహాన్ని నిలుపుకోవా లని ప్రయత్నిస్తున్న ఒక అల! అయినా వాళ్లంతా ఆ శక్తికి చెందిన భాగాలే!

శివరావు ఏదో అశక్తత అవరించినట్లు అలానే కూర్చుండి పోయాడు. కొంతసేపటికి ప్రయత్నంచేసి తన శక్తిని కూడగట్టు కున్నాడు. లేచి నిల్చుని నేను రేపు వెళ్లిపోతున్నాను! అనుకున్నాడు. అలా అనుకుంటే అతనికి భారం తగ్గినట్లు అనిపించింది. అంతటితో తృప్తి కలుగనట్లు మరోసారి పెద్దగా ‘నేను రేపు వెళ్లిపోతున్నాను’ అన్నాడు చుట్టూ చూసి ఎవరూ లేరని నిశ్చయించుకొని, మరొకసారి మరింత పెద్దగా ‘నేను రేపు వెళ్లిపోతున్నాను’ అన్నాడు. మనసు తేలిక పడ్డిది. తన చేష్టకు తనే నవ్వుకుంటూ యింటి ముఖం పట్టాడు.

11

శివరావు రెడ్డెమ్మగుండునీ, రెడ్డెమ్మనీ చూడటానికి యివాళ ఆఖరురోజు సాయంత్రం బస్సులో బెంగళూరు వెళ్ళి, అక్కణ్ణుంచి ముడుమలై అడవిలోంచి ఊటి వెళ్తాడు. ఆ ప్రాంతపు గిరిజనుల విచిత్రమైన నేలబారు దేవాలయాలూ, వాళ్లనమ్ముకాలూ గురించి తెలుసు కోవాల్సిన పనుంది.

ఉదయమే కోవెలదగ్గరికి వచ్చాడు శివరావు. గాలి చల్లగావు; వాతావరణం చాల ప్రశాంతంగా వుంది. అతని మనస్సు ఆకారణ; ఆనందంతో నిండిఉన్నది. రెడ్డెమ్మగుండుకు వెనుకవైపుగా నీడ వచ్చి కమీద కూర్చున్నాడు.

రెడ్డెమ్మ రావలసిన దోవ కనిపిస్తూనే వున్నది. కొంతదూరం ఆమె చెప్పిన చెట్టు కనిపిస్తున్నది. అది చాలాపెద్దది. ‘ఏ ప్రాణి కాలంనుండి అలా నిల్చుని వున్నదో ఈ మహావృక్షం!’ అనుకున్నా శివరావు. దాని కొమ్మలు ఆకాశపునీలపు వెలుగులమీద పరమకోగ ఆది భూమ్యాకాశాల్ని కలుపుతూ ఎంతో నిబ్బరంగా, ప్రశాంత మూర్తీభవించినట్లు, మహామానిలాగా నిల్చునివున్నది. ఆకాశం వృక్షాన్ని బహుసున్నితంగా ఆపురూపంగా, ఎంతో ప్రేమతో చుట్టేసిం ... అవ్యాజమైన ప్రేమ ... అనంతమైన స్వేచ్ఛ!...

అతన్ని సదా అంటిపెట్టుకొనివుండే ఆలోచనల బరువు తొల పోయింది ఒక్కసారిగా. పచ్చగడ్డిమీద వెల్లెకిలా పడుకున్నాడ పచ్చిక చల్లగా, మెత్తగా, హాయిగావున్నది. నీలాకాశంలో తెల్ల మబ్బులు విలాసంగా తేలిపోతున్నవి.

అతని మనస్సు క్రొత్తలోకంలోకి ప్రవేశించింది. కనిపించి ప్రతివస్తువూ అందంగా, అద్భుతంగా, ప్రీయంగా వున్నది.

ఒక మహాత్తర పవిత్రతాభావం అతని మనసు నింపేసింది. ఇంతకంటే కావల్సింది మరోటి ఏమీ లేదు! అనిపించింది.

అనిర్వచనీయమైన సుఖమయ సుమప్తి అతన్నావరించింది.

సుఖం అతనిచుట్టూ వలయాలూగా ఏర్పడ్డది.

ఆ వలయాలు పెద్దవై, మరింత పెద్దవై విశ్వాన్నంత ఆవరించాయి...

ఆ సుఖంలోకి యిమిడిపోయి, కలిసిపోతూ లయబద్ధమై శబ్దం ఎక్కణ్ణుంచో వినిపిస్తున్నది.

...డబ్, డబ్, డబ్, డబ్...

అనంతమైన నిశ్శబ్దంలోంచి గుండెబప్పుడులా పుట్టుకొస్తున్న ఆ శబ్దం అతన్ని తాకుతూ ఒక స్పృహగా ప్రవహిస్తున్నది.

సుఖం... అనంతమైన సుఖం! ..

ఏమిటిదంతా?!

ఇలా జరగటం సాధ్యమా?

కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు. మనోసీమనంతా తరచి చూచ కున్నాడు. 1950 లో మెస్కొలిన్, యల్. యస్. డి. వంటి నైకిడెలిక్ రసాయనిక పదార్థాల ప్రభావం వలన కొందరు అతీత

సగ్య స్థాయిని పొందటమూ, అది విచిత్ర మానసిక ప్రపంచాల్ని పక్కరించడమూ జరిగింది. దివ్యానుభవాల్ని పొందామన్నారు. ధృతాత్మికుడు హాక్స్లీ యీ రసాయనిక - దివ్యసాక్షాత్కారా యోగస్థితికి భేదము లేదనీ, రెండూ ఒకే కోవకు చెందినవే, చెప్పాడు కూడా. ఒక్క మాత్రతో సచ్చిదానందం పొంద ప్పను.

కాని... తానలాంటివేమీ తీసుకోలేదే! మరి యిదేమియోగం? సాధారణ మానసిక స్థాయి కానేకాదు!

ఇది సాధించాక యిహ మనిషి కోరుకోదగినదీ, చేయవలసినదీ ధింపవలసినదీ ఏముంటుంది?!

మనస్సు ఆనందంతో నిండుదనాన్ని పొంది బరువెక్కిపోతు డి. కళ్లముందు అనంతమైన సౌందర్యం పరుచుకుని వున్నది. కటి తర్వాత మరొకటిగా సౌందర్యద్వారాలు తెరుచుకున్నవి.

విప్రాసన కళ్లతో తలెత్తిచూచాడు. దూరాన, భూమిని కాశాన్ని కలుపుతున్న మహావృక్షం క్రింద ఒక ముసలాయన ప్పించాడు. అతని వయస్సు ఎంతో చెప్పడం కష్టంగాని అరవైదాటి ంటుందనిపిస్తున్నది. అతను రాతి దిమ్మెమీద కూర్చునివున్నాడు. క గోడుమవర్ణపు పాదాలు నేలమీద ఆసీఆననట్లుగా వున్నవి. పొడు దివేతులు ఒక్కో ద్యానముద్రలో వున్నవి. పొడవాటి శరీరం తెల్లని చే, వల్లెలచే కప్పబడివున్నది. ఆయన తలమీది కొద్దిపాటి తెల్ల గ్రుకులూ, మూతిచుటూ వున్న తెల్ల మీసాలూ, తెల్లని పొట్టిగడ్డమూ ప్పి. ఆయన్ని వెలుగుదారాలా చుట్టి, తలచుట్టూ తెల్లనివెల్తురు ంయాన్ని ఏర్పరచినై. అతనిముఖం తేజోహూర్ణంగావుండి సర్వజ్ఞత స్ఫుటమౌతున్నాకూడా భావరహితంగానూ వున్నది. అతనిమాపు డానికి అతీతమైన శూన్యతను కలిగి వున్నది. శతకోటి సూర్య రాయణుల కాంతి అతనిలో నిక్షిప్తమైవుండి, అతనినుంచి చల్లని బుగు వెన్నెలగా బహిర్గతమౌతున్నది. అతను ఆకాశాన్ని, భూమిని బుపుతున్న వెన్నెల చారలాగా కూర్చుని వున్నాడు ఆ చెట్టుక్రింద!

ఎవరతను? ఎప్పుడు, ఎక్కడినుంచి వచ్చాడు? అతను ంగా మనిషేనా? మనిషేఅయివుంటే మానవజన్మకుండే ఏవికారమూ రూపంలో తోచడంలేదేల? ఒక ముసలాయన అనితప్ప అతని రింది గ్రహించడానికి, తలచుకోవడానికి, చెప్పడానికి ఏగుణమూ ంతుచిక్కడంలేదు! అతను 'ఉన్నాడు', అంటే!

ఏ ఒక్క వస్తువునీ కాక సమస్తాన్ని గ్రహిస్తున్న అతని ంపు, బుద్ధికి అతీతంగావున్న ఆ శూన్యతాభావం శివరావుకు కలవరం ప్పించింది, ఆ చూపు అతని అస్తిత్వాన్నే ప్రశ్నిస్తున్నట్లు భ్రమ ప్పించి అది మృత్యువేమోనన్న భయం కల్పించి.

అతను శివరావునే చూస్తున్నాడు..

శివరావుకి ఆదుర్దా కలిగింది. తానెవరో ఎక్కడున్నాడో అంతు చిక్కలేదు. ప్రయత్నంతో అతన్నుంచీ చూపు మరల్చుకున్నాడు.. 'ఆ కన్పిస్తున్న దానితో నాకేమీ సంబంధంలేదు! నేను మనిషిని - మనిషిగానే వుంటాను' అనుకున్నాడు.

అతని సుషుప్తి సాగరంలో చిన్న కలవరం బయల్పేరింది. 'ఏమిటో చెయ్యాల్సి... ఎమిటది?... రెడ్డెమ్మ?... విషయం స్పష్టంగా ఎదుటనే ఉన్నది. కాని దాన్ని నిర్ణయించే పదం దొరకటంలేదు!... పదమూ, విషయమూ కలిసే వుండాలి!

ఆ పదాన్ని అందుకుందామన్న కలవరం అలయైలేచి, కోణా కృతిగా ఏర్పడింది... దాని శీర్షం పైనుండి 'నిర్ణయం' అన్న పదం వచ్చింది.

ఆ పదం తనకు లభించినందుకు శివరావుకు గొప్ప సంతోషం కలిగింది. ఆ పదంతోచే విషయమూ పట్టుచిక్కింది... ఆ, అదీ!... రెడ్డెమ్మ విషయంలో ఒక నిర్ణయానికి రావాలి!

అతనిలో ఏదో నూత్న చైతన్యం మేలుకున్నది. తన మన సులో ఏర్పడే కదలికలు చూస్తున్నట్లు వింత అనుభూతి కలిగింది... నిశ్చలమైన మనస్సులో కదలిక ఏర్పడి, సాంద్రతరమై ఒక ఊహగా ఏర్పడుతున్నది! ఆ ఊహ చిక్కనై పదం అవుతున్నది... ఆ పదాన్ని మరింత ఘనీభవింపజేస్తే?!

అతనిలో ఉత్సాహవేళాలు ఉరకలు వేసినై, 'నా పరిశోధన ఫలిస్తుంది... ఇది సాధ్యమే!' అనుకున్నాడు.

అప్రయత్నంగా 'సాధ్యం' అన్న పదం పుట్టుకువచ్చింది. ఆ పదం అతను చూస్తుండగానే ఘనీభవించింది!...

తర్వాత 'సుఖం' అన్నాడు. తర్వాత 'మంచితనం' అన్నాడు. అలా ఎన్నో, ఎన్నో...

ఎదురుగా మిరుమిట్లు గొలుపుతూ జ్ఞానవాహినిలా అనుభవాల ప్రోగు...అందులో నుంచి వెలికివస్తున్న మహాత్తర సందేశాలు...

ఎలాగైనా యీ జ్ఞానాన్ని పట్టుకోవాలి! భద్రపరచాలి! సొంతంచేసుకోవాలి! అనుకున్నాడు ఆదుర్దాగా.

తోచితోచకుండా అతన్ని కలవరపెడుతున్న విషయం క్రమంగా వెలికి వచ్చింది... తాను సృష్టిస్తున్నాననుకొంటున్నవన్నీ తాను ఉద్దేశించి చేస్తున్నవికావు! ఇక్కడ ఉద్దేశ్యహూర్వక ప్రయత్నం లేదు! తనబుద్ధి నిర్దేశానుసారంగా అవి ఏర్పడటం లేదు!

అవి నిజంగా భౌతిక సత్యాలేనా?

ఈ స్థాయిలో భౌతికానికి, అభౌతికానికి మధ్యన గీత ఎలా గీయటం ?

యదార్థానికి నిర్వచనం ఎలావస్తుంది ?

అతనిలో అదుర్దా పెరిగిపోతున్నది... ఇక్కడ ఫలితం కన్పిస్తున్నదిగాని ప్రయోగ విధానపుపట్టు చిక్కలేదు ! ఇహ అది నిజమని ఋజువేమిటి ?

ఇది హేతుబద్ధ, శాస్త్రీయ యుగం.

ఏ ప్రయోగమైనా కొలతలకు కట్టుబడాలి. పునఃప్రయోగానికి అనువుగావుండాలి. దాని వెనుకనున్న నియతి ఒక సిద్ధాంతంలోకి యిమడాలి. అప్పుడే అది శాస్త్రీయమైన నిజం అవుతుంది, అంతవరకూ అది ఉన్నాలేనదీ, అయినా కానిదీగానే మిగిలిపోతుంది !

కాని ఈ అపూర్వ ప్రయోగం హేతుబద్ధ మానసంతో మరొకరు మరొకచోట చెయ్యగలగటం సాధ్యపడుతుందా ? అనుకున్నాడు సీరసంగా.

వెంటనే అతనితో ఒక బలవత్తరమైన శక్తి ఉద్భవించింది.

ఏది ఏమైనా...

అపరోక్షతనుంచీ పరోక్షతరావడానికి వీల్లేదు !

యాదృచ్ఛికతనుంచీ హేతువు పుట్టుదు !

అవ్యవస్థనుంచీ వ్యవస్థరాదు !

అవిచ్ఛిన్న హేతుధారనుంచీనే శాస్త్రంపుడుతుంది. సత్యావిష్కరణ జరుగుతుంది ! అనుకున్నాడు ధృఢంగా.

ఆసలు యిదంతా నిజమేనా ?

నిజాన్ని కనుక్కోగల శక్తి మనస్సుకున్నదా ?

కొన్ని మూలప్రత్యయాల ఆధారంగానే మనస్సు ప్రపంచాన్ని గ్రహిస్తున్నది గనుక ఈ ప్రపంచం సాపేక్షమేగాని సత్యంకాలేదు గదా !

అలాంటప్పుడు నిజమంటే ఏమిటి ?...

శివరావుకు విసుగుపుట్టింది.... ఈ యుగంలో సత్యానికి చేరువ కాగల శక్తిగలదిగా ఋజువు పరచుకొంటున్న ఏకైక శాస్త్రమైన గణితశాస్త్రము మూలప్రత్యయాలను ప్రశ్నించదు; వాటి పరస్పర సంబంధాల నిజానిజాల్ని పరిశీలిస్తుంది. ఈ యుగానికి తాత్త్విక ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న దృశ్యశాస్త్రం (Phenomenology) అనుభూతుల యదార్థాన్ని ప్రశ్నించదు. కాబట్టి ఇప్పుడు నేను ఈ అనుభూతుల యదార్థత జోలికి వెళ్లను! అని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఎదురుగా వున్న ఘనీభవించిన అనుభూతులను కూర్చి, అర్థవంతమైన ఆకారం యిస్తే ఎట్టుండనోనన్న ఆలోచన వచ్చింది. వాటిని నొకదానిపై నొకటి పేర్చాడు. చక్కగా అతుక్కుపోతున్నాయి !

ఇప్పటికైనా రెడ్డెమ్మ వస్తుందేమోనని చూచాడు. ఆమె రాదంటే దుగాని ఆ ముసలాయన అట్లాగే చూస్తూ కన్పించాడు. ఇప్పుడతను ఒక్కగా, అస్తిపంజరానికి చర్మం తొడిగినట్లుగా వున్నాడు. ఒక్కోసారి అస్తిపంజరం లాగానూ కన్పిస్తున్నాడు.

అతని చూపు శివరావుకు భరింపరానిదిగా తోచింది. ఏ భావలేకుండా అట్లా చూస్తాడేమిటి ? !

తను చేస్తున్న పనికి నవ్వినా, తిట్టినా, ఎగతాళిచేసినా శివరావుకి ఆర్థం ఆయ్యేది. కాని...ఈచూపుముందు తన అశయాలు, తన ప్రయోగాలు, ఈ మహత్తర విజయమూ - అన్నీ వ్యర్థమైనవిగా, వెలిచేష్టలుగా అన్పిస్తున్నవేమి ?

‘ఆ చూపును ఖరించాల్సిన ఆచనరం నాకులేదు’ అనుకున్నాడు.

తన చుట్టూ అనుభవాల కోటగట్టి, ఆ చూపు - ఆ అర్థరాపిత్యం - ఎప్పటికీ తనకు కనపడకుండా చేసుకోగలడు !

రకరకాల అనుభూతులను ఘనీభవింపజేసి, చిత్రవిచిత్రాలుగా పేరుస్తూ కోటిగడతూ పోతున్నాడు శివరావు. బాహ్యో ప్రపంచాన్ని మరపించేటంతటి ఆసక్తిపుట్టింది పనిలో. చుట్టూ గోడలు పైకిలేచినై.

రెడ్డెమ్మ వస్తున్నదేమోనని అఖరు సారిగా చూశాడు శివరావు. రెడ్డెమ్మ జాడలేదు; కాని ముసలతను యింకా అట్లాగే చూస్తున్నాడు !

ఈ సారి శివరావుకు భరింపరాని కోపం వచ్చింది. ఆ ముసలతన్ని చూడకుండా వుండటానికి తన కోట పైనంతా మూసేశాడు !

ఇహ బయటి ప్రపంచంతో సంబంధంగా ఒక్క-వాటిలి మిగిలింది. అందులోనుంచీ దూరాన రెడ్డెమ్మ కన్పించింది. గజగబా నడిచి వచ్చింది. తన ఆలస్యానికి షమాపణ చెప్పుకుంటున్నట్లుగా వేగంగా వస్తున్నది.

ఆమె సుకుమార రూపాన్ని చూడగానే అతనికి విసుగు పోయింది. సంతోషం కలిగింది ఒక్క- షణకాలం.

కాని ఆమెకు ముందుగా ముసలతనున్నాడు ! అలానే అర్థశూన్యంగా చూస్తూనేవున్నాడు.

నిశ్చలంగా కూర్చునివున్న ముసలతను, వెనుకనే గజగబా నడిచివస్తున్న రెడ్డెమ్మ...వాళ్ళిద్దరూ ఒకటిగానే కన్పించారు శివరావుకు.

అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చిందతనికి - రెడ్డెమ్మ తనను ఆ చెట్టు క్రిందకు రమ్మని చెప్పిందని !

ఇప్పుడూ అక్కడికే రమ్మంటుందా ? ఆ ముసలివానితో పాటుగా ఆ చెట్టు క్రిందనే కూర్చుందామంటుంది !.. నా కోటలోనికి మాత్రం రాదు !’ అనుకున్నాడు శివరావు.

అకస్మాత్తుగా అతని మనసుకు పట్టిన మబ్బు ఎద పడపోయి పట్టయింది. 'ఆ పిల్లకి నాకూ ఏ సంబంధం? ఈ పల్లెటూరిలో కాకేం పని?' అనుకున్నాడు ఆశ్చర్యంగా, అసహనంతో.

అలోచించినకొద్దీ ప్రేమ భావం అసహ్యంగా మారిపోయింది.

రెడ్డిమ్మమీద ఆసహ్యం, తన మీద ఆసహ్యం, ప్రేమమీద ఆసహ్యం!

తాను గొప్ప మేధావి. తన మేధా సంపత్తి వలన ప్రపంచం గుర్తింపు పొందబోతున్నవాడు. ఈ ఆనామకపు పల్లెపిల్లలూయలో ఎలా చిక్కుబడ్డాడు?!

ఈ రెడ్డిమ్మ తన జీవితంలోకి అడుగు పెట్టకూడదు! యీ మ్యూజిక్ తనకు ఏ విధమైన సంబంధమూ అవసరంలేదు!

తన జీవితానికి సాఫల్యం యిప్పటికి సిద్ధించింది! తన అనుభూతులన్నీ బాహ్యాలై అందుబాటులోకి వచ్చాయి. తాను యిన్నేళ్ళూ దురు చూచింది, తపన పడింది దీని కోసమే! తన అభిరుచి, అభివేషమూ యిందులోనే వున్నాయి. తన అనుబంధాలన్నీ దీనిలోనే వున్నాయి.

ఆ వాకిలితో, ఆ ప్రపంచంతో, ఆ రెడ్డిమ్మతో తనకు అవసరం లేదు. ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తున్న ఆ వైశాల్యం ఆ స్వేచ్ఛనకు అడ్డంకే! తన స్వర్గం చాలు!

ఇలా నిశ్చయించుకోగానే అతన్ని కలవరపెడుతున్న భావాన్నీ నిశ్చలతను పొందాయి.

ఇంతవరకూ రాతిగా మార్చని ఒక్కవదం కోసం, ఒక్కవం కోసం తన అంతరాంతరాల్లో గాలించాడు. 'ప్రేమ' అనుకోగానే దిక్కుడా ఘనీభవించి విసుగు, కోపం, భయం, అసహ్యం అయి రాకిట్టో కుప్పబడిపోయింది.

ఇక శివరావుకు ప్రపంచం లేదు! అతను ఒక్కడే ఉన్నాడు!

12

శివరావు అనుకున్నాడు - అనుభూతుల్ని శాశ్వతం చేసే ప్రక్రియ తనకు పట్టుబడింది. తన అనుభవాలన్నీ కరతలామలకాలై గోయాాయి. తనకు పూర్ణత్వం సిద్ధించింది. ఇది కేవలం తన కోటి! ప్ర లోకం! తను!

ప్రపంచం నుంచి వేరైపోవాలని అతను అనుకోలేదు... క్రింది ఫిజిక్సులో సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ రేణువుయొక్క ద్రవ్యరాశిని, వ్యవేగాన్ని రెండింటినీ ఖచ్చితంగా తెలుసుకోడానికి వీలేదు. అలాగే అనుభూతిలోకం తరచి చూస్తున్నప్పుడు ప్రపంచం స్పష్టంగా వుండదు.

ప్రపంచ వ్యవహారంలో లీనమైనప్పుడు అనుభూతి అస్పష్టమౌతున్నది. మేధాపరమైన యీ అనివార్యద్యంద్య వృత్తి తప్పనిది... యిప్పుడు అటువంటి ఆలోచనలు అవసరం!

తనవైన అనుభూతుల మాధుర్యం అత్యంతో నిండిపోయి మ త్రెక్కించేస్తున్నది..

కాని కొంతసేపట్లోనే అతనికి ఊపిరాడనట్టెంది. ఉక్కిరి బిక్కిరి అవుతున్నట్లు, శరీరం బిగుసుకు పోతున్నట్లు అనిపించింది.

ఆయాసం.... ఆయాసం.... బాధ

గాలి!... ఆడటంలేదు!

ప్రపంచానికి తనకీ కూడా కావలసినదీ, అన్నిటిస్థితికీ మూలమైనదీ, సర్వాన్నీ ఏకంచేసేదీ ఏదీ గాలి?

అతని చేతుల్లో, కాళ్ళలో ఏదోకూన్యత ప్రవేశిస్తున్నది. అతని నరాలు నిస్సహాయంగా వెనక్కు తోడుకుపోతున్నవి. బాధ! బాధ! అతను మొదటిసారిగా, అద్దురాగా తన శరీరాన్ని పరికించి చూచుకున్నాడు. దాన్నిగురించి అతను యింతకు ముందెప్పుడూ ఆలోచించలేదు గమనించలేదు! తనని కానిదాన్ని చూస్తున్నట్లు అర్థరహితంగా, అయోమయంగా చూచుకున్నాడు.

గుండెను నలిపేస్తున్న బాధలో అతనికోట కేవలం నిశ్చయ యోజకమైపోయింది!

శివరావులో కోపం, ఆశ్చర్యం ఉవ్వెత్తుగా లేచాయి.

తాను చచ్చిపోతున్నాడా?!

జీవపరిణామ క్రమంలో మహత్తరమైన వికాసాన్ని సాధించిన మానవబుద్ధికి ఒక కేంద్రమయిన యీ మనస్సు యింతటితో నిష్పలంగా మాయమై పోవటమేనా?!

శివరావు నమ్మలేక పోతున్నాడు!

తన జీవితం, తన ఆలోచనలు, తన తెలివితేటలు - ఈ చైతన్య పరిణామక్రమంలో అత్యవసరమైనవి కావా?

తాను సాధించిన విజయం మానవజాతి పదిలపరచుకోవలసిన అమూల్యమైన విషయం కాదా?

అంతా... అంతా... కేవలం నిశ్చయోజకంగా యింతటితో యిలా నశించిపోవటమేనా?!

శివరావు ఏమీ చేయ్యలేని నిస్సహాయుడై పోయాడు.

అతని శక్తి క్షీణించిపోతున్నది..

'మనిషి ఆ సంబంధాన్ని ఎప్పుడైనా పునరుద్ధరించుకోగలడని మార్టిన్ బూబర్ చెప్పాడు...' అనుకున్నాడు శివరావు.

భూమ్యాకాశాల్ని కలుపుతూ వెలుగుచారలాగా ముసలాయన ఆకారం మనగ్గా కనిపించింది. కాని శివరావు అతన్ని చూడ దలచుకోలేదు.

శివరావులో క్రమంగా నిస్పృహ చోటుచేసుకున్నది.

ప్రకృతి శక్తుల్ని కైవశం చేసుకుని, ప్రపంచాన్నంతదీని తన పరధిలోకి లాక్కొలిగిన యీ మానవబుద్ధి యావత్ ప్రకృతికి మూలే స్థానం కాకుండా పోతుందని ఎప్పుడూ అనుకోలేదే!

ఈ బుద్ధి ధ్యేయవస్తువైన ప్రకృతితో తన గ్రహణశక్తి వలన ఐక్యతను సాధించి అవి నా భావం పొందటంలేదా?!

బుద్ధి గ్రహించే సత్యం బుద్ధికి వెలుపలనే వుండిపోతున్నదా? ఈ గ్రహించు ఆ సత్యాన్ని గురించిన భావన ఘాతమేనా? ప్రతి బింబమేనా? ఈ బుద్ధియొక్క సర్వేశ్వరత - నిజంగా - నిజంగా - పొండ్రకవాసుదేవస్థితియేనా?!

తన అన్వేషణలూ, తన ఆవేదనలూ, తన ఆలోచనలూ, తాను సాధించినదంతా - ప్రకృతి స్థితికి అత్యంతావశ్యకమూ, మూల స్తంభమూ కాదా?!

...ఇంతకు మునుపెన్నడూ ఊహించనిదీ, తన ఊహకు అందీ అందకుండా వున్నదీ అయిన యీ క్రొత్త సత్యాన్ని చూడ ప్రయత్నిస్తున్నాడు శివరావు.

అతని మనస్సు మూగపోయింది. ఈ పరిణామాన్ని భరించ లేకుండా వున్నది—

అనంతమూ, కాలాతీతమూ, జన్మాంతరమూ, అయిన దుఃఖం అతన్ని ముంచెత్తింది.

జీవితానికి అర్థం - వుంది - లేదు - వుందీ, లేదు!

బుద్ధి వికాసానికి ప్రయోజనం - వుంది - లేదు - వుందీ, లేదు!

మనిషే - దేవుడు - కాదు - అవునూ, కాదు!

అయ్యో, ఏమిటి భ్రమ? ఎక్కడిదీ భ్రమయైన సత్యం?

— — — — —

శివరావు యిహా భరించలేకపోయాడు.

అన్నివైపులనుంచీ చీకటి తెరలు, తెరలుగా మూసుకుంటూ వచ్చేస్తున్నది...

అతని లోకం చిన్నదై —

మరింత చిన్నదై —

మాయమై పోతున్నది!

అజ్ఞాతమూ, అజ్ఞేయమూ అయిన సత్యం అందీ అందకుండా ఎదురుగా పరచుకొని వున్నది...

దాన్ని అందుకుంటే!.. అందుకోగలిగితే!.. అందుకొని తీరాలి!

శక్తినంతా సమీకరించుకొని కళ్లు తెరచి ఆశగా, ఆత్మతతో. ఆఖగా చూశాడు.

అదిగో!..అదిగో!.. అదే, అదే!

నవ్వుతున్నది! నాట్యం చేస్తున్నది!

అది.. అది.. తనెరిగిందే!

అది అది ఎలక్కో మాగ్నెటిక్ ఎనర్జీ యొక్క సంపూర్ణ స్పెక్ట్రమ్!

అదే మహాత్తర సత్య స్వరూపం ...

—అంతటిలో అతనికి, దానికి సంబంధం తప్పిపోయింది. కళ్లు మూతలు పడిపోయాయి ...

* * *

గుట్టమీద వున్న మనిషి ఎప్పట్నుండో శివరావు చేస్తున్న వింతచేష్టల్ని గమనిస్తున్నాడు. ఆలోచనలో పడ్డట్టు, చేతిలో ఏమోవున్నట్టు, ఏదో పని చేస్తున్నట్టు శివరావు చేస్తున్న చేష్టల్ని చోద్యంగా చూస్తున్నాడు.

శివరావు పడిపోవటం చూసి గుట్టదిగి, దగ్గరకు వెళ్లి చూచాడు. అప్పటికే శివరావు శ్వాస నిలిచిపోయింది.

సరిగ్గా అప్పుడే అక్కడికి వచ్చింది రెడ్డెమ్మ. ఈ ఆనూహ్య సంఘటనకు చలించిపోయింది. కళ్లు నీటితో నిండిపోయాయి.

ఆమె మనో నేత్రం ముందు అనేక దృశ్యాలు.

“నాలో ప్రేమ ఉదయిస్తున్నది. గనుక యిదే మన ఆఖరు జన్మ...” అంటూ నవ్వుతున్న శివరావు... ‘అనంత కాలాల్లోనూ నువ్వు నాతోనే వుంటున్నావా? ఆపనమ్మకంతో అడుగుతున్న శివరావు... ఎంతో దగ్గరగా వచ్చిపోయిన శివరావు... అతని కోరిక ఒకే ఒక్క కోరిక - మానవుడు కోరిన అనుభూతుల్ని శాశ్వతం చేసుకోగలగాలని - తద్వారా పరిపూర్ణత, సర్వేశ్వరత సాధించాలని!...

రెడ్డెమ్మ కళ్లు తుడుచుకున్నది.

రెడ్డెమ్మగుండులోని కోవెలలోకి వెళ్లిపోయింది.

(అయిపోయింది)

